

PM ang. Målilla och Gårdveda

Förvirring rider kring Målilla och Gårdveda församlingars förening. I kalendrar, uppslagsböcker och sammansättningar av olika slag där församlingarna liknas upp "anses de numereras som en enda", efter 1862 med tillägget "men två kommuner".

Någon tidpunkt för församlingarnas förening har inte kunnat påträffas. Marelius påstår att de förenades 1800. Uppgiften är hämtad från KB 28/1 1909, vars upphov var prästföreningsregleringskommittén förslag 20/2 1900 att komministerhjörsten pastorat skulle indragas. Förslaget remitterades till ett antal stansser bl.a. pastortet. I sitt yttrande anför pastorat bl.a. (citerat efter KB) "Pastorat hade ursprungligen bestått av två församlingar, Målilla och Gårdveda, med två särskilda kyrkor och präst. I slutet på 1700-talet hade båda kyrkorna varit så bristfälliga att de taffu om byggnad. På båda församlingarna med anledning av gjord begär hade Kungl. Majt. År 1800 medgett, att församlingarna skulle förenas till en med namnet Målilla-Gårdveda, och förordnat att en gemensam kyrka skulle uppföras. Detta är inte korrekt. KB 26/III iure habens att Kungl. Majt. "förrätt gott i nåder tillåta, det Målilla och Gårdsförsamlingar... m. 6-verkst. 21 d. 1800... beslut att sammanbygga sine... kyrkor till en enda". Inget är sagt om församlingarnas förening eller namn.

Klart är att M och G efter 1862 uppfattas som en enda församling men två kommuner. I lydelsen i Förordning om kommunalstyrelse i Åland (SFS 1863:13) § 1: "Varje socker på landet utgör för sig en särskild kommun...". Det är att i kyrkan gemensamma sockenstämman förekommer tidigt, efter kyrkobyggnad praktiskt taget konstant, och i ingressen till varje protokoll står M-G församling. Pluralis förekommer, särskilt i börjans av perioden, men är där efter mycket ovanlig. När stämman 1843 väljer ledamöter till sockenstämmor ser man endast en nämnd medlem 1862 väljer två kommunala nämnder och ord för att de två stämmor.

Frågan om tidpunkt är således fortfarande oklar. Det torde snarare varit fråga om en gradvis övergång. Av arkivförteckningskåden dock ett antal bestämmelser därvid kan det vara lämpligt att anknyta till domkapitlets medgivande 8/12 1829 att församlingarna skulle införa en gemensam ministerialbörd 1/1 1830 där anteckningarna infördes kronoböcker utan hänsyn till bostadsort. Domkapitlets motivering 2 i intressant sammanhang. Då församlingarna hade en gemensam kyrka, och således med tiden kom att i alla afseenden förenas till en, ..."

Detta leder till att vi får fyra arkiv: Målilla -1829, Gårdveda 1829. Målilla med Gårdveda 1830-1991, inklusive Målilla kbfd 1937-1961, samt Gårdveda kbfd 1937-1961. Om man av praktiska skäl vill se föreningens som att de stöde församlingarna Målilla slukade mindre Gårdveda blir det tre arkiv: Målilla med Gårdveda 1991 inkl kbfd, Gårdveda-1829 samt Gårdveda kbfd 1937-1961.

Håkan Olsson har i början av den benämning Målilla utan Gårdveda namns nämnde Benämningen Målilla med Gårdveda har iakttagits tidigast 1936 domkapitlets diarium. Det kan därför vara lämpligt att anse namnet tillkomst som en följd av kbfdss införande.

2002-09-18

fl/